

Nämnden Svenska rum 30.09.2021 § 69

§ 69

Utlåtande om fullmäktige fråga om att känna igen och förebygga olika former av hedersrelaterat våld i läroanstalter

Beredning och upplysningar:
Pippuri Terhi
Saloranta-Eriksson Outi
Soinio Giedre
Otranen Hannele
Erma Tapio
fornamn.efternamn@esbo.fi
Växel 09 816 21

Förslag

Direktör för sektorn för fostran och lärande Rinta-aho Harri

Nämnden Svenska rum ger sitt utlåtande enligt redogörelsen om ledamot Pia Kauma och 46 andra ledamöters fullmäktige fråga om att känna igen och förebygga olika former av hedersrelaterat våld i läroanstalter.

Behandling

Tillägget som föredragande gjorde i redogörelsedelen under mötet har beaktats i protokollet.

Beslut

Nämnden Svenska rum

Förslaget godkändes enhälligt.

Redogörelse

Pia Kauma och 46 andra ledamöter lämnade 29.8.2021 en fråga där de ställer följande frågor:

- Hur ämnar Esbo stad stärka skolhälsovårdens kompetens och möjligheter att förebygga och ingripa i hotet för hedersrelaterat våld redan i ett tidigt skede?
- Hur ämnar Esbo stad utveckla sina verksamhetsformer för att hjälpa personer som redan blivit utsatta för hedersrelaterat våld?
- Hur förbättrar Esbo stad samarbetet mellan myndigheterna för att motverka hedersrelaterat våld och för att skydda flickor?

Utlåtandet har beretts i samarbete mellan sektorn för fostran och lärande samt välfärds- och hälsosektorn. Under beredningen kom det dessutom in kommentarer från ansvarsområdet säkerhet och beredskap samt från utbildningssamkommunen Omnia.

Nämnden för fostran och lärande behandlar utlåtandet till frågan på sitt möte 29.9.2021.

Sektorn för fostran och lärande letar konstant efter lösningar genom vilka man kan förebygga och ingripa i alla slag av våld. I maj 2021 ordnades verkstaden Unga och våld, som gav en heltäckande bild av

hur varierad situationen är. Följande verkstad om ämnet ordnas 24.9.2021. Våld bland unga sker under fritiden, men våldet syns också i skolor och i läroanstalter. Skolorna och ungdomstjänsterna arbetar aktivt med frågan. En annan viktig samarbetspartner är den förebyggande verksamheten vid polisinrättningen i Västra Nyland.

Hedersrelaterat våld är ett av de svårare fenomenen och arbete med det förutsätter att yrkespersonerna förstår sig på den dynamik som finns bakom uppfattningarna om heder och våld samt att de har verktyg som de kan utnyttja för att föra saken på tal. Hedersrelaterat våld kan typiskt innebära att en person blir utsatt för hot, utpressning, påtryckningar eller isolering, att en persons rörelsefrihet begränsas eller att en persons vardag eller ekonomi kontrolleras. Det kan också förekomma fysiskt våld, inklusive sexuellt våld. Tvångsäktenskap och könsstympning av kvinnor räknas också ofta till formerna av hedersrelaterat våld.

Som det konstateras i frågan, är skolor och läroanstalter några av de mest centrala ställena där man kan ingripa i hedersrelaterat våld, eftersom personalen har en långvarig och regelbunden kontakt med eleverna. I årskurserna 7–9 och i gymnasiet följer och stöder grupphandlarna varje elevs och studerandes individuella lärande och välbefinnande. Man måste också sörja för deras kompetens att identifiera fenomenet. Skolfrånvaro är ofta det första tecknet på att det finns problem eller orosmoment i en elevs eller studerandes situation. I Esbo finns en enhetlig modell för hur man ingriper i skolfrånvaro, både inom den grundläggande utbildningen och på andra stadiet. Man ingriper i frånvaron omedelbart då sådana förekommer. Tillsammans med eleven eller studeranden utreder man orsakerna bakom frånvaron. Vid behov hänvisas eleven eller den studerande till den individuellt inriktade elevhälsan, det vill säga till psykolog, kurator eller skol- och studerandehälsovårdens tjänster.

I Omnia ordnas skolning om hedersrelaterat våld för personalen och ett infoinslag för studerandena. Omnia hör till Esbos nätverk för förbyggande av radikaliserings, så samarbetskanaler finns också via den kanalen. Det är viktigt att upptäcka problemen i ett tidigt skede och anmäla dem, och att vid behov hänvisa studerandena till elevhälsans tjänster och andra stödtjänster. Studerandena har också möjlighet att med låg tröskel anmäla säkerhetsavvikelser och på så sätt få handledning, rådgivning och hjälp.

Skol- och studerandehälsovårdens grundläggande uppgifter omfattar regelbundna träffar med elever och studerande, där man lätt tar upp våld eller hot om våld för diskussion. I årskurs 5 omtalas på lektionen om pubertet individens rätt att bestämma om sin kropp och om rätten att inte bli berörd. Vid behov kan skol- och studerandehälsovården konsultera och utföra sektorsövergripande nätverksarbete med elever, studerande och deras föräldrar. Omskärelse tas systematiskt upp för diskussion med familjer med invandrarbakgrund i samband med de omfattande hälsoundersökningarna i årskurs 1, 5 och 8 samt i samband med hälsoundersökningarna första året på andra stadiet. Dessutom ger man anvisningar och råd om Finlands lag, enligt vilken omskärelse är förbjuden. Finns det misstankar om att något skett kontaktas barnskyddet och polisen.

I Esbo utförs kontinuerligt arbete för att förebygga och ingripa i misstankar om könsstympning av flickor (Female genital mutilation, FGM). Om ämnet ordnades skolning för stadens personal våren 2021. Stadens grupp för förebyggandet av könsstympning möts regelbundet en gång i månaden. Gruppen har medlemmar från bland annat skol- och studerandehälsovården, elevhälsan, småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen, invandartjänsterna, mödra- och

barnrådgivningen, hälsovårdstjänsterna, föreningar, barnskyddet och polisen. Arbetsgruppen har producerat anvisningar för hur personalen ska handla vid misstankar om eller risk för könsstympning. Dessutom blev en broschyr om könsstympning klar våren 2021. Den innehåller information om stadens tjänster som kan hjälpa vid olika situationer som anknyter till hot för eller misstanke om könsstympning och som ska delas ut till kunder och bli tillgänglig på Esbo stads webbplats. Broschyren har översatts till fem språk.

Familjer med invandrabakgrund får stark kulturhandledning på sitt modersmål i samband med skolanmälan, under den förberedande undervisningen samt vid behov under den grundläggande utbildningen inom den finska undervisningen. Förebyggande arbete utförs under skolornas föräldramöten, under föräldramöten med flera aktörer samt i skolornas vardag. Personalen inom de multikulturella undervisningstjänsterna och lärare som sköter särskilda pedagogiska utvecklingsuppgifter utför ett aktivt samarbete med skolor och andra intressentgrupper. Esbo stads gemensamma anvisningar för förhindrandet av könsstympning går igenom i varje skola årligen. Motsvarande gemensamma handlingssätt kommer att tas i bruk också inom den svenska undervisningen och utbildningen i och med att antalet elever och studerande med invandrabakgrund så småningom ökar.

Inom utvecklingen av familjecentren i Esbo och på bredare front inom Västra Nylands välfärdsområde har man identifierat ett behov av att utveckla arbetet inom förebyggande av närstående- och familjevåld. Under år 2021 samlades i kommunerna i Västra Nyland in exempel på god praxis och nu letar man efter finansiering för ett fortsatt utvecklingsarbete som ska leda till en enhetlig verksamhetsmodell och anvisning för Västra Nylands välfärdsområde. I detta utvecklingsarbete kommer det också att ingå frågor som anknyter till hedersrelaterat våld.

Institutet för hälsa och välfärd koordinerar det nationella Barnahus-projektet som ska effektivisera utredningsprocessen av misstankar om våld som riktar sig mot barn samt stöd och vård av barn som utsatts för våld. Målet är bland annat att säkerställa barnvänliga möten och lokaler för alla barn samt att stärka det mångprofessionella samarbetet (polis, åklagare, rättspsykologiska och psykiatriska enheter, barnskydd, familjesocialarbete, somatisk och psykiatrisk sjukvård, skola, småbarnspedagogik, mödra- och barnrådgivning, skol- och studerandehälsovård). Projektet ordnar en utbildning med fem delar för Esbo stads anställda som jobbar med tjänster för barn och unga våren 2022. Utbildningarna spelas in så att de kan användas också av personal som anställs senare. Målet är att utveckla servicekedjan i Esbo i verkstäder våren 2022.

I frågan föreslås att man i Institutet för hälsa och välfärd enkät Hälsa i skolan ska inkludera frågor som gäller hedersrelaterat våld. Förslaget är värt att stöda och Esbo kan föra vidare förslaget till huvudstadsregionens arbetsgrupp för enkäten, i vilken Institutet för hälsa och välfärd är representerat.

Beslutshistoria